

Metodické usmernenie k zarad'ovaniu detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami z Ukrajiny

k 31.3.2022

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“), zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, vyhlášky a usmernenia MŠVVaŠ SR ustanovujú a bližšie určujú podrobnosti prijímania a zarad'ovania detí/žiacov z cudziny do škôl. (podrobne spracovaný postup pre riaditeľov škôl nájdete v metodickom materiáli: <https://www.minedu.sk/data/att/22334.pdf>).

Pri dočasnom zaradení dieťaťa/žiaka podľa § 146 ods. 4 školského zákona, riaditeľ materskej školy, základnej školy alebo strednej školy, vrátane škôl pre deti/žiacov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami postupuje nasledovne:

1. Požiada zákonného zástupcu dieťaťa/žiaka o **doklad** preukazujúci, že **začalo konanie o poskytnutie dočasného útočiska** alebo konanie o **udelenie azylu** (stačí, ak cudzineckej polícii rodič oznámi, že chce azyl alebo dočasné útočisko).

2. Pri dočasnom zarad'ovaní dieťaťa/žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej len „ŠVVP“) vysídlených osôb **do bežnej školy:**

- od rodiča zistí charakter špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb a podpory, aká mu bola poskytovaná;
- požiada rodiča o správy z odborných vyšetrení (lekárske, psychologické, špeciálno-pedagogické a i.), ak nimi disponuje;
- podľa možnosti zabezpečí prítomnosť školského špeciálneho pedagóga (ďalej len „ŠŠP“) alebo odborného zamestnanca (ďalej len „OZ“) na účel vyhodnotenia vstupných informácií o dieťati/žiakovi so ŠVVP;
- zabezpečí zaradenie dieťaťa/žiaka do starostlivosti ŠSP a OZ školy a spoluprácu so zariadením poradenstva a prevencie, ktoré poskytne odborné činnosti dieťatu/žiakovi.

ŠKOLY PRE DETI/ŽIAKOV SO ZDRAVOTNÝM ZNEVÝHODNENÍM

3. Pri zarad'ovaní dieťaťa vysídlených osôb, ktoré má zdravotné postihnutie (ďalej len „ZP“), do **špeciálnej školy**, alebo **do školy pre deti/žiacov so zdravotným znevýhodnením**, sa riaditeľ školy riadi podľa:

- správy z krajiny pôvodu, ktorej škola/samospráva/regionálny úrad školskej správy zabezpečí preklad, alebo na základe
- čestného vyhlásenia zákonného zástupcu (v prílohe), že dieťa/žiak v krajine pôvodu navštevovalo špeciálnu školu alebo bolo vzdelávané v inom špecializovanom zariadení. V Čestnom vyhlásení uvedie názov a adresu školy, dôvod umiestnenia dieťaťa/žiaka v špeciálnej škole, dobu zaškolenia a špecifiká vzdelávania.
- **komplexnú** alebo cieleňú **diagnostiku nie je možné**, ale ani **potrebné realizovať**, nakoľko by výkony a výsledky v testoch boli skreslené najmä zmeneným prežívaním dieťaťa/žiaka.
- Dôležitým faktorom pri dočasnom zaradovaní dieťaťa/žiaka do špeciálnej školy, alebo do školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením je **zváženie informácií v akej škole alebo v školskom zariadení bol dieťa/žiak vzdelávaný v rodnej krajine**, aby sa forma a rozsah podpory čo najviac podobali tomu, na čo bolo zvyknuté (veľkosť kolektívu, odborní zamestnanci, asistenčné a výchovno-terapeutické aktivity).
- V prípade nejasnosti alebo neistoty v zaradení dieťaťa/žiaka so ZP kontaktujte prosím ukrajina@minedu.sk alebo Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie vudpap@vudpap.sk

4. zaradiť dieťa do príslušného ročníka a triedy vydaním písomného **dokladu o zaradení dieťaťa**.

DETI VYSÍDLENÝCH OSÔB, KTORÉ SÚ DEŤMI/ŽIAKMI so ŠVVP

Dieťa vysídlených osôb, ktoré je dieťaťom/žiakom so ŠVVP, je v prvej fáze príchodu v prvom rade dieťa, ktoré prešlo traumatizujúcimi životnými okolnosťami a platí pre neho to isté ako pre všetky deti v tejto situácii. Pre dieťa/žiaka a jeho rodičov je podstatné nielen prekonanie dôsledkov traumatických zážitkov, ale aj **adaptácia na nové prostredie**.

Odlišnosť v adaptácii detí vysídlených osôb so ŠVVP môže byť v tom, že ich emocionálne prežívanie môže byť intenzívnejšie a uspokojenie ich výchovno-vzdelávacích potrieb môže byť náročnejšie na čas, na personálne a materiálne podmienky a individualizovaný prístup. Preto v rámci podpory dieťaťa/žiaka v jeho adaptácii na zmenené podmienky, by s triednym učiteľom mal intenzívne spolupracovať **školský podporný tím**, resp. školský špeciálny pedagóg, OZ školy alebo zariadenia poradenstva a prevencie.

V prípade stredného alebo ťažkého stupňa zdravotného postihnutia (zvlášť zmyslové, mentálne postihnutie, poruchy autistického spektra) by mali nutné úpravy školského prostredia vyplynúť zo vstupného rozhovoru s rodičmi za prítomnosti aj OZ zo zariadenia poradenstva a prevencie. V prípade, ak sa špeciálna škola alebo škola pre deti/žiacov so zdravotným znevýhodnením so

zameraním na niektoré z týchto ZP nachádza v primeranej vzdialenosti od bydliska rodiny, je vhodné zvážiť zaradenia dieťaťa/žiaka do tohto typu školy (so súhlasom zákonného zástupcu).

Vo vzdelávaní dieťaťa/žiaka so ŠVVP sa využívajú najviac:

- aktivity s prihliadnutím na adaptačné obdobie,
- pedagogická intervencia,
- úpravy metód výchovno-vzdelávacieho procesu a organizácia vzdelávania,
- rôzne formy hodnotenia,
- práca s kritériami hodnotenia v závislosti na charakter ŠVVP.

KOMUNIKÁCIA S DIEŤAŤOM VYSÍDLENÝCH OSÔB, KTORÉ JE DIEŤAŤOM/ŽIAKOM SO ŠVVP

- ✓ v prvých dňoch komunikovať s dieťaťom/žiakom cez piktogramy, značky, obrázky, gestá, mimiku,
- ✓ nechať dieťaťu/žiakovi priestor na rozhovor v rodnom jazyku napr. s ďalším spolužiakom, príp. umožniť mu pozrieť si rozprávku v rodnom jazyku, vypočuť si pesničku alebo prečítať si časopis alebo úryvok z knihy (pre dieťa/žiaka je náročné sústrediť sa celý deň len na slovenský jazyk, preto striedať v priebehu dňa slovenčinu a rodný jazyk),
- ✓ komunikovať s dieťaťom/žiakom v krátkych jednoduchých vetách,
- ✓ umožniť mu spoznávať slovenské slová cez obľúbené hračky, knihy, rozprávkové postavy, rodinné fotografie (umožniť dieťaťu/žiakovi, aby si ich mohlo priniesť do školy) a cez predmety každodennej potreby,
- ✓ pri rozširovaní slovnej zásoby využívať vizualizáciu a multisenzorické (viaczmyslové) prepájanie,
- ✓ verbalizovať svoju činnosť, t. z. opisovať, čo práve robí, dieťa/žiak to následne po ňom opakuje,
- ✓ upozorňujeme, že formy vzdelávania závisia od veku, úrovne ovládania jazyka a tiež od psychického stavu dieťaťa/žiaka. Najmä pri deťoch a mladších žiakoch je vhodné využívať aj netradičné formy – hru, pieseň, výtvarné činnosti so slovami,
- ✓ zaradiť dieťa do jazykového kurzu (viac informácií:
<https://www.statpedu.sk/sk/vyskum/vzdelavanie-deti-cudzincov/kurzy-statneho-jazyka/>).

Jazykový kurz môže viesť:

- a) Kmeňový pedagogický zamestnanec
- b) Externá fyzická osoba s pedagogickým vzdelaním príslušného druhu školy, ktorú škola zamestná formou dohody
- c) Iná právnická alebo fyzická osoba dodávateľsky (napr. jazyková škola).

Odporúčame školám aj pre budúcnosť mať učiteľa – lektora kurzu. V spolupráci s MPC je možné realizovať vzdelávanie pre učiteľov/lektorov kurzov ako vyučovať slovenský jazyk ako druhý (cudzí) jazyk.

Pokiaľ to podmienky školy umožňujú, je vhodné, aby bol v prvých dňoch v škole (aspoň na krátky čas) prítomný aj rodič alebo blízka osoba dieťaťa/žiaka.

V kontexte zdravotného znevýhodnenia dieťaťa/žiaka sa nevyhnutnou stáva komunikácia s rodičmi resp. príbuznými dieťaťa/žiaka. Deti a rodičia z vojnovnej krajiny zažívajú emocionálne náročné situácie a traumy, a preto je potrebné v odbornej činnosti toto **zohľadňovať**.

NAMIESTO ZÁVERU:

**Ďakujeme, že vytvárate v školách prostredie
prijímajúce všetky deti bez rozdielu.**